

Van: Staatssecretaris VWS

Verzonden: maandag 21 september 2015 18:05

Onderwerp: Afschrift kwartaalbrief uitvoering Jeugdwet en Wmo 2015

Geachte griffier,

De eerste acht maanden waarin gemeenten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de Wmo 2015 en de Jeugdwet liggen achter ons. Op grote schaal ontstaan nieuwe initiatieven, gericht op passende hulp en georganiseerd vanuit het perspectief van de cliënt en zijn directe omgeving. Ik heb veel waardering voor het belangrijke werk dat gemeenten - samen met de medewerkers in het sociaal domein - hebben verricht in deze periode.

Het overhevelen van zorgtaken naar de gemeente is een middel om te komen tot betere zorg, jeugdhulp en ondersteuning. Dicht bij mensen. Vandaag heb ik de colleges van B en W per brief geïnformeerd over belangrijke landelijke ontwikkelingen en vraag ik de collegeleden bestuurlijke prioriteit te geven aan actuele onderwerpen die belangrijk zijn voor de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo 2015.

Concreet betreft het de volgende onderwerpen:

1. Communicatie, cliëntondersteuning en mantelzorg
2. Bestuurlijke afspraken trekkingsrecht persoonsgebonden budget
3. Terugdringen administratieve lasten
4. Bestuurlijke aandachtspunten Jeugdwet
5. Bestuurlijke aandachtspunten Wmo 2015

Met het oog op de informatiepositie van de gemeenteraad, wil ik u vragen een afschrift van deze brief te delen met de raadsleden.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. M.J. van Rijn

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

College van Burgemeester en Wethouders

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**
Parnassusplein 5
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
SecretariaatDMO@minvws.nl

Kenmerk
834641-141146B-DMO

Datum 21 september 2015
Betreft Kwartaalbrief uitvoering Jeugdwet en Wmo 2015

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geacht college,

De eerste acht maanden waarin gemeenten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de Wmo 2015 en de Jeugdwet liggen achter ons. Op grote schaal ontstaan nieuwe initiatieven, gericht op passende hulp en georganiseerd vanuit het perspectief van de cliënt en zijn directe omgeving. Ik heb veel waardering voor het belangrijke werk dat u als college - samen met de medewerkers in het sociaal domein - heeft verricht in deze periode.

Het overhevelen van zorgtaken naar de gemeente is een middel om te komen tot betere zorg, jeugdhulp en ondersteuning. Dicht bij mensen. In deze kwartaalbrief informeer ik u over belangrijke landelijke ontwikkelingen en vraag ik aan u bestuurlijke prioriteit te geven aan actuele onderwerpen die belangrijk zijn voor de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo 2015. Concreet betreft het de volgende onderwerpen:

1. Communicatie, cliëntondersteuning en mantelzorg
2. Bestuurlijke afspraken trekkingsrecht persoonsgebonden budget
3. Terugdringen administratieve lasten
4. Bestuurlijke aandachtspunten Jeugdwet
5. Bestuurlijke aandachtspunten Wmo 2015

Deze brief is mede gebaseerd op landelijke monitors en signalen of signalen vanuit de uitvoering van bepaalde gemeenten. Met deze brief beoog ik u in de gelegenheid te stellen binnen uw gemeente na te gaan of de uitvoering op de betreffende thema's verbetering behoeft. De brief is omvangrijk nu deze tevens als doel heeft uw ambtelijke organisatie waar nodig van meer aanknopingspunten te voorzien. De digitale versie van deze brief bevat hyperlinks naar websites waar nog meer informatie beschikbaar is.

1. Communicatie, cliëntondersteuning en mantelzorg

Directie Maatschappelijke
Ondersteuning

De gezamenlijke cliëntenorganisaties¹ brengen periodiek de ervaringen van cliënten, hun naasten en mantelzorgers met de Jeugdwet en Wmo 2015 in beeld.

Kenmerk
834641-141146-DMO

Peilingen onder cliënten geven aan dat mensen nog niet goed genoeg weten waar men zich kan melden, nog onvoldoende geïnformeerd zijn over de mogelijkheden zelf een persoonlijk plan aan te dragen en niet altijd bekend zijn met het recht op gratis cliëntondersteuning. Uit de signalen blijkt verder dat mensen in het gesprek nog onvoldoende worden geïnformeerd over de hoogte van eigen betalingen en eigen bijdragen. Ook de mogelijkheden om gebruik te maken van een persoonsgebonden budget komen te weinig ter sprake in het contact met de gemeente. Daarnaast is een tijdige afhandeling van meldingen en aanvragen een belangrijk aandachtspunt. De gezamenlijke cliëntenorganisaties hebben daarom aanbevelingen opgesteld voor gemeenten. *Mede met het oog op de groep huidige cliënten waarover dit jaar een nieuw besluit wordt genomen, breng ik deze [aanbevelingen](#) nadrukkelijk onder uw aandacht.* Met de VNG en Zorgverzekeraars Nederland is de afspraak gemaakt de komende periode de signalen van cliënten te analyseren met als doel het formuleren van concrete verbeterpunten voor de uitvoering.

Cliëntondersteuning is een belangrijk onderdeel van de Wmo 2015. In de wet is bepaald dat gemeenten kosteloos onafhankelijke cliëntondersteuning bieden aan cliënten². De inrichting van deze voorziening is een lokale aangelegenheid. *Ik wijs u daarom graag op het [inspiratiedocument cliëntondersteuning](#) dat is uitgebracht door de VNG, onder verantwoordelijkheid van Janny Bakker (wethouder gemeente Huizen).* Het inspiratiedocument is behulpzaam bij het op een vernieuwende wijze inrichten van cliëntondersteuning op lokaal niveau.

Mantelzorg en respijtzorg

Zorgen voor naasten is soms zwaar en tegelijkertijd uitermate belangrijk voor mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben. Daarom moeten we gezamenlijk alles uit de kast halen om het voor hen makkelijker te maken. Dat begint met goed informeren van mensen over alle mogelijkheden voor hulp en ondersteuning die er zijn in een gemeente. Respijtzorg verdient in het bijzonder aandacht. Mezzo heeft [signalen](#) van mantelzorgers ontvangen waaruit blijkt dat voorzieningen voor respijtzorg niet altijd vindbaar of voldoende passend zijn. Respijtzorg is voor veel mantelzorgers essentieel om de zorg vol te kunnen houden. *Recent is daarom een [handreiking respijtzorg](#) uitgebracht met voorbeelden van effectief respijtbeleid.* Ook deze breng in nadrukkelijk onder uw aandacht.

In de Wmo 2015 is opgenomen dat gemeenten jaarlijks zorg dragen voor een blijk van waardering voor mantelzorgers van cliënten in de gemeente. Het is niet altijd duidelijk hoe gemeenten deze waardering vormgeven. Deze zomer is daarom een [handreiking mantelzorgwaardering](#) verschenen die VNG, Mezzo en VWS hebben opgesteld voor informatie en goede voorbeelden³.

¹ CSO, Ieder(in), Koepel Wmo-raden, LPGGz, Mezzo, NPCF, Oogvereniging, Per Saldo en Zorgbelang Nederland.

² Gemeenten kunnen met de door VNG, VWS en cliëntenorganisaties ontwikkelde [Zelftest cliëntondersteuning](#) nagaan of de cliëntondersteuning voldoet aan de wettelijke vereisten. Deze test kan ook door Wmo-raad of cliëntenorganisaties worden uitgevoerd.

³ Een 'praktijkdag mantelzorg' voor gemeenten wordt dit najaar georganiseerd om ideeën uit te wisselen.

Als het gaat over de zorg en ondersteuning voor dierbaren, moet er bij het maken van afspraken over deze zorg en ondersteuning voor mantelzorgers altijd een volwaardige plek aan tafel zijn. *Ik vraag u daarom alert op te zijn op de mogelijkheden voor zorg en ondersteuning door naasten en mantelzorgers in uw gemeente.*

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

2. Bestuurlijke afspraken trekkingsrecht persoonsgebonden budget

De VNG, de SVB, ZN, Per Saldo, de BVKZ en de ministeries van SZW en VWS hebben op 3 september jl. bestuurlijk overeenstemming bereikt over de aanpak en het tijdsschema van de herbeoordelingen dan wel het verlengen van bestaande indicaties, het verbeterplan trekkingsrecht pgb en het terugvorderen van onterechte betalingen.

Uitgangspunt voor alle betrokken partijen bij de herbeoordelingen is dat de budgethouder op tijd duidelijkheid heeft of zijn situatie per 1 januari kan wijzigen of dat zijn budget voorlopig wordt verlengd. Als u als gemeente niets wilt veranderen of meer tijd wilt nemen voor een herbeoordeling, dan moet het budget in ieder geval tot 1 mei 2016 worden verlengd. U wordt gevraagd als gemeenten ervoor te zorgen dat de formele toekenningen (ook bij een tijdelijke verlenging tot 1 mei 2016) vóór 1 november bij de SVB worden aangeleverd. *De VNG heeft u inmiddels via de gemeentelijke contactpersonen en de e-mail VNG-update geïnformeerd.*

3. Terugdringen administratieve lasten

De VNG en de branches van zorgaanbieders hebben de handen ineengeslagen voor het stroomlijnen van de informatievoorziening en het terugdringen van de administratieve lasten. Een gezamenlijke [werkagenda](#) is opgesteld.

Ik vraag u de komende periode bestuurlijke prioriteit te geven aan de uitvoering van deze werkagenda. Met een gezamenlijke inspanning van gemeenten en aanbieders kunnen de administratieve lasten substantieel worden verminderd en de informatievoorziening op een efficiënte wijze worden gestroomlijnd.

Werkagenda 2015 – 2017 administratie en informatievoorziening

In de voorbereiding op de invoering van de Jeugdwet en de Wmo 2015 zijn voorzieningen getroffen om gemeenten en aanbieders te helpen de administratieve processen in te richten. In het programma Informatievoorziening Sociaal Domein (ISD) is een Gemeentelijk Gegevensknooppunt (GGK) gerealiseerd. Het knooppunt voor de aanbieders (Vecozo) is aangepast op de Jeugdwet en de Wmo 2015. Voor zorgtoewijzing, declaratie en verantwoording zijn iWmo- en iJW-berichtenstandaarden ontwikkeld. Via het Gemeentelijk Gegevensknooppunt en Vecozo kunnen deze berichten snel, beveiligd en efficiënt tussen gemeenten en aanbieders worden gedeeld. Praktisch alle 393 gemeenten en de ruim 6.000 aanbieders zijn technisch aangesloten op deze infrastructuur. Nog niet alle partijen gebruiken de standaarden daadwerkelijk. Een substantiële vermindering in de administratieve lasten kan worden gerealiseerd als deze standaarden op lokaal niveau worden gebruikt. *U wordt daarom gevraagd om in uw inkoopcontracten en uw processen rondom toegang, declaratie en verantwoording nadrukkelijk aan te sluiten op de i-Wmo en i-JW standaarden.* Hoe u dat kunt regelen voor uw gemeente vindt u [hier](#).

Eén van de eerste belangrijke producten uit de werkagenda is een modeloplegger rechtmatigheid. Deze modeloplegger is een leidraad voor gemeenten en zorgaanbieders als blijkt dat de bestaande afspraken of overeenkomsten voor het verlenen van ondersteuning of jeugdhulp, het naleven van alle rechtmatigheid vereisten onmogelijk maakt. Alsdan moet actie worden ondernomen. De beroepsorganisaties van accountants (NBA en Coziek) van gemeenten en aanbieders hebben advies gegeven over de inhoud. *U wordt geadviseerd, om daar waar nodig, met aanbieders op basis van deze modeloplegger aanvullende afspraken te maken.* Problemen bij de verantwoording kunnen met de modeloplegger worden voorkomen. De VNG heeft u hierover recentelijk [geïnformeerd](#).

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

Gemeenten en aanbieders hebben zeer diverse en uitgebreide afspraken bij de contractering gemaakt over de aan gemeenten te verstrekken verantwoordings- en beleidsinformatie. Deze detaillering uit zich in 140.000 productcodes. Op lokaal niveau hebben gemeenten en aanbieders verschillende codes benoemd die inhoudelijk nauwelijks van elkaar verschillen. Dit leidt bij veel aanbieders tot onnodige toename van administratieve lasten. Inmiddels heeft de VNG samen met de branches van zorgaanbieders het aantal productcodes teruggebracht tot 400 voor de inkoop van 2016. Het toepassen van deze codes voor iWmo en iJeugd leidt daarom tot een belangrijke vermindering van de administratieve lasten. Een volledig overzicht van alle informatie vindt u [hier](#)⁴.

Vermindering administratieve lasten Huishoudelijke Hulp Toelage

Sinds deze zomer is een digitale standaard beschikbaar voor de uitvoering van de Huishoudelijke Hulp Toelage in de vorm van dienstenvouchers. De standaard is beschikbaar voor alle Nederlandse gemeenten en alle gecontracteerde aanbieders. Meer informatie over de beschikbaarheid van deze digitale standaard vindt u [hier](#).

4. Bestuurlijke aandachtspunten Jeugdwet

Toegang, productieplafonds en wachtlijsten

Op grond van de Jeugdwet is de gemeente vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk om de jeugdhulp voor jeugdigen, ouders en professionals herkenbaar en laagdrempelig te organiseren⁵. Gemeenten zorgen er voor dat jeugdigen en hun ouders goed terecht kunnen met vragen en zorgen over de opvoeding, ontwikkeling, geestelijke gezondheid of veiligheid van een kind, bij crisissituaties ook buiten kantooruren.

Op grond van de Jeugdwet en het Besluit Jeugdwet dienen professionals bij de toegang te beschikken over de juiste competenties en de benodigde bevoegdheden. Eén van de kwaliteitseisen is dat het werk wordt toebedeeld aan een geregistreerde professional (de wettelijke norm van verantwoorde werktoedeling). Daarnaast dient helder te zijn hoe de expertise en competenties van professionals op peil worden gehouden, hoe de triage plaatsvindt en hoe een check op de veiligheid van de jeugdige wordt gedaan. De organisatie van de toegang en de wijkteams vraagt dus om een brede deskundigheid van medewerkers.

Het is mij bekend dat gemeenten hard werken om de toegang goed te organiseren. VNG, VWS en VenJ ondersteunen gemeenten daarbij. Begin dit jaar is het

⁴ Voor vragen kunt u terecht bij de regionale [accountmanagers](#) van het programma ISD.

⁵ Jeugdwet, artikel 2.5, eerste lid, onderdeel b.

vierjarige programma professionalisering jeugd van start gegaan. Een van de programmaonderdelen is de professionalisering en registratie van professionals binnen het jeugddomein, waaronder de medewerkers in de toegang. Daarnaast heb ik samen met de VNG de kennisinstellingen (Nji, Movisie, Vilans, Ncj) gevraagd om een kennisprogramma te ontwikkelen ter ondersteuning van gemeenten bij de inrichting van de toegang en integraal werken in teams. Verder wordt dit najaar op mijn verzoek de werking van de toegang in een aantal gemeenten onderzocht.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

Vanuit sommige regio's bereiken mij signalen dat bij specifieke aanbieders het overeengekomen budgetplafond is bereikt. *Als dat het geval is, vraag ik u in gesprek met de betreffende instellingen een oplossing te vinden om te voorkomen dat er jeugdigen en gezinnen tussen wal en schip vallen.* Op die wijze kunt u voldoen aan uw verantwoordelijkheid op grond van de Jeugdwet om passende jeugdhulp te verlenen en de wettelijk vastgelegde zorgcontinuïteit te realiseren voor degenen die al in 2014 het behandeltraject zijn gestart. Meer informatie over budgetplafonds en zorgcontinuïteit vindt u [hier](#).

Signalen van wachtlijsten heb ik medio juni 2015 besproken in een bestuurlijk overleg met VNG en branches. Partijen hebben mij bevestigd dat per geval altijd scherp wordt gekeken of er directe hulp nodig is. Nadere afspraken zijn gemaakt over de manier waarop gemeenten omgaan met wachtlijsten. De afspraken betreffen het volgen van Treeknormen, factfinding, informatie delen tussen instellingen en tussen gemeenten en de coördinerende rol van de VNG bij bovenregionaal en landelijk aanbod. De afspraken over wachtlijsten vindt u [hier](#).

Vernieuwing jeugdhulp en inkoop 2016

Een werkgroep met deelnemers afkomstig van gemeenten en de sectoren GGZ, jeugdzorg en gehandicaptenzorg en het Rijk heeft zich dit voorjaar gebogen over de vernieuwing van de jeugdhulp. Het uitgangspunt is hoogwaardige zorg dichtbij kinderen, bijvoorbeeld in kwalitatief goede wijkteams. Daarnaast is specialistische kennis nodig en deze dient continu verder te worden ontwikkeld. Intensieve zorg – soms ook buiten de directe omgeving van het kind – zal nodig blijven.

Van aanbieders wordt gevraagd om specialistische hulp en expertise dichtbij gezinnen te brengen. Specialististen dienen daartoe een rol te spelen bij de wijkteams. Als zware hulp nodig is, moet dat tijdig gesignaleerd worden en snel kunnen worden ingezet. De vernieuwing die moeten leiden tot minder beroep op zware jeugdhulp vragen van gemeenten om goed oog te houden voor de gevolgen voor instellingen zodat er landelijk voldoende specialistische jeugdhulp beschikbaar blijft. Dit vraagt ook coördinatie tussen regio's. De VNG ontwikkelt een aanbod aan de regio's om te ondersteunen bij deze omslag – waarbij nadrukkelijk ook aandacht voor een gezamenlijke aanpak van de regio's met aanbieders. *Graag breng ik met deze brief de [visie van de gezamenlijke werkgroep](#) en de voor jeugdhulp [aangevulde informatie](#) over samenwerking met en tussen aanbieders onder uw aandacht.*

Uitgaande van de doelen van de Jeugdwet is dit voorjaar met bijdragen van gemeenten (VNG en de gemeentelijke netwerken G4 en G32), beroeps-, branche- en cliëntenorganisaties en kennisinstituten de Vernieuwingsagenda Jeugd 2015-2018 opgesteld. In deze agenda's worden de hoofdthema's van de beoogde transformatie van het jeugdstelsel belicht. De voortgang van de transformatie heb ik in juni jl. in bijeenkomsten met branches, cliëntorganisaties en wethouders besproken. Tijdens deze besprekingen bleek een groot commitment bij de partijen

om de nodige vernieuwingen samen te realiseren. De concrete ervaringen van mensen met de vernieuwingen in jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning zijn uiteindelijk de belangrijkste toetssteen voor het slagen van de transformaties in het sociaal domein. Om die reden is het essentieel dat gemeenten hun inwoners bij de voorbereiding en uitvoering van de transformatie blijven betrekken. *Graag breng ik met deze brief deze [Vernieuwingsagenda Jeugd](#) onder uw aandacht.*

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

Persoonsgegevens

Naar aanleiding van zorgen van het College bescherming persoonsgegevens (Cbp) over het opnemen van persoonsgegevens op de facturen van hulpverleners met een geheimhoudingsplicht is de afgelopen periode overleg gevoerd met Cbp. Om misverstanden te voorkomen en duidelijkheid te verschaffen aan alle betrokken partijen wordt de grondslag voor de gegevensverwerking in de Jeugdwet verduidelijkt in de concept Veegwet die momenteel ter behandeling in de Tweede Kamer ligt. Het Cbp heeft inmiddels positief advies gegeven over deze tweede nota van wijziging Veegwet. Voor de periode totdat de Veegwet in werking treedt hebben VNG, Rijk en veldpartijen overeenstemming bereikt over een tijdelijke ministeriële regeling waarin geregeld is dat BSN en productcode vermeld mogen worden. Daarbij wordt aangesloten bij de gangbare praktijk op grond van de AWBZ en de Zvw in 2014. De tijdelijke regeling is begin augustus 2015 in werking getreden en heeft terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2015.⁶ De regeling vindt u [hier](#).

Bevoorschotting van aanbieders

Eerder bent u opgeroepen om zich met alle aanbieders te verstaan over de noodzaak van bevoorschotting, rekening houdend met het tijdstip waarop de aansluiting op de digitale infrastructuur van uw gemeente en de betreffende aanbieder een feit is. Vooral van vrijgevestigde psychologen en psychotherapeuten bereikt mij het signaal dat het risico van het uitblijven van betalingen hoog is. Om problemen met de continuïteit van zorg te voorkomen, *verzoek ik u hierover het overleg met betrokken aanbieders aan te gaan.*

5. Bestuurlijke aandachtspunten Wmo 2015

GGZ-doelgroep en Wet langdurige zorg

Alle cliënten met een zogenoemde GGZ-C indicatie worden vanaf 1 januari 2015 ondersteund vanuit de Wmo 2015 (beschermd wonen). De historische verdeling van de bijbehorende budgetten is nog onderwerp van discussie. Ik realiseer mij dat het gezamenlijk grip krijgen op het cliëntenbestand veel energie vraagt van u en uw medewerkers. In een bestuurlijk overleg van 8 september jl. heb ik met de VNG vastgesteld dat verdere verbetering van de verdeling nodig is. De afspraak is gemaakt dat vóór 1 november 2015 een door 20 gemeenten uitgevoerd onderzoek binnen alle centrumgemeenten wordt uitgevoerd. Op basis van de onderzoeksresultaten zal dan rond die datum door het kabinet een nieuwe verdeelsleutel worden gepubliceerd, op basis waarvan het budget voor 2016 wordt verdeeld. Daarbij zal ook worden aangegeven op welke wijze de bedragen voor 2016 (en evt. latere jaren) zullen worden herverdeeld teneinde eventuele verdelingsproblemen in 2015 te herstellen. Daarnaast heb ik in het bestuurlijk overleg toegezegd enkele omissies die dit voorjaar bij de inventarisatie van de verplichtingen bij enkele gemeenten zijn ontstaan op te lossen. Ik voeg daartoe vanuit de VWS-begroting eenmalig € 12,2 mln. toe aan de integratie-uitkering

⁶ <https://www.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2015-24278.html>

sociaal domein.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

In de toekomst zal voor een (nader te bepalen) deel van deze groep cliënten alsnog toegang tot de Wlz mogelijk zijn. Het Zorginstituut Nederland is gevraagd te adviseren over criteria daarvoor. Dit advies wordt in oktober a.s. verwacht. Eén en ander leidt ertoe dat in ieder geval in 2016 de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de gehele groep cliënten beschermd wonen ongewijzigd in stand blijft. *Voor deze kwetsbare groep cliënten vraag ik uw aandacht voor goede en zorgvuldige afspraken met de zorgkantoren.* Het ondersteuningsprogramma voor opvang en beschermd wonen, dat van start is gegaan bij de VNG, ontwikkelt daarvoor conceptafspraken.

Kenmerk
834641-141146-DMO

Eigen bijdragen

In de afgelopen weken is in de media aandacht geweest voor de hoogte van eigen bijdragen (voor met name specialistische begeleiding).

De eigen bijdrage voor de cliënt mag in geen geval hoger zijn dan de kostprijs voor de gemeente. *Ik verzoek u dan ook met klem ervoor zorg te dragen dat het CAK over bedragen beschikt die niet hoger zijn dan de kostprijs die u als gemeente verschuldigd bent en daar waar dat niet het geval is, dit direct te corrigeren.* Dit betekent dat ook geen gemiddelde kostprijs kan worden doorgegeven voor een product dat wordt geleverd door verschillende aanbieders waar de gemeente verschillende kostprijzen per aanbieder voor betaalt. U dient in deze gevallen ofwel de laagste kostprijs of de kostprijs per aanbieder aan het CAK door te geven. *Daarnaast roep ik u op om – voor zover dat nog niet het geval is – ervoor te zorgen dat kostprijzen kenbaar zijn voor cliënten, zodat cliënten eenvoudig in staat zijn na te gaan of niet te veel eigen bijdrage wordt gevraagd.*

Ik roep u op om blijvend alert te zijn of, ook als de wettelijke kaders rondom eigen bijdragen worden gerespecteerd, de uitkomst voor de cliënt redelijk en gewenst is. Er kunnen situaties zijn, bijvoorbeeld wanneer wordt ingekocht op basis van een gemiddeld tarief en een cliënt slechts weinig ondersteuning nodig heeft, dat maatwerk op zijn plaats is. Gemeenten hebben de opdracht en mogelijkheden dit maatwerk zo nodig ook te bieden.

Rechterlijke uitspraken

In de eerste en tweede kwartaalbrieven van respectievelijk [22 december 2014](#) en [9 april 2015](#) ben ik ingegaan op de rechterlijke uitspraken in het kader van de Wmo 2015. Aan de hand van vragen van een aantal gemeenten over de reikwijdte van Wmo 2015 en de zorgvuldigheidseisen die in de wet zijn opgenomen, ga ik in deze brief uitgebreider op deze punten en de rechterlijke uitspraken in.

Het uitgangspunt van de Wmo 2015 is dat mensen die dat nodig hebben ondersteuning en zorg aangeboden krijgen die aansluit op hun persoonlijke omstandigheden en levensfase. Gemeenten kunnen pas een besluit nemen over de toekenning van een specifieke voorziening van maatschappelijke ondersteuning voor betrokkene, nadat zorgvuldig onderzoek is gedaan naar de omstandigheden van deze persoon op dat moment. Dit grondbeginsel van een individuele afweging op basis van een zorgvuldig onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden en in samenspraak met betrokkene, is in de Wmo 2015 stevig verankerd en vormt de essentie van de wet.

De individuele benadering vindt zijn grondslag in artikel 2.3.2 van de Wmo 2015. Dit artikel bepaalt dat tijdens het onderzoek rekening dient te worden gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de cliënt, inclusief zijn financiële situatie, daartoe te rekenen de effecten van het gebruik van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen voor die situatie. *Ik wil nogmaals benadrukken dat het uitgangspunt van de Wmo 2015 is dat maatschappelijke ondersteuning beschikbaar is voor degenen die daarop zijn aangewezen, ongeacht de hoogte van het inkomen of vermogen.* Ook financieel draagkrachtige cliënten moeten een beroep op maatschappelijke ondersteuning kunnen doen, bijvoorbeeld indien zij niet in staat zijn dit zelf te organiseren. Gemeenten mogen op basis van het inkomen en vermogen dan ook geen ondersteuning weigeren dan wel de toegang daartoe inperken.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

Het categoriaal vooraf, bijvoorbeeld in het beleidsplan, uitsluiten van bepaalde typen van ondersteuning als bijdrage aan iemands zelfredzaamheid, zoals hulp bij het huishouden, zonder daarbij een zorgvuldig onderzoek te doen naar de ondersteuningsvraag in relatie tot de (actuele) kenmerken van de cliënt en diens situatie, verhoudt zich niet met de Wmo 2015. De rechters bevestigen in de uitspraken het grondbeginsel van een zorgvuldig onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden van betrokkene. De rechtelijke uitspraken zijn daarmee in lijn met de essentie van de wet en het uitgangspunt van maatwerk.

Het opnemen van algemene normen in uw gemeentelijk beleid voor het verstrekken van voorzieningen ontslaat u niet van de plicht om naar de individuele omstandigheden van de cliënt te kijken. Mensen die zich melden met een ondersteuningsvraag, hebben recht op een zorgvuldig onderzoek. Het categoriaal als beleidslijn hanteren van bijvoorbeeld een drie-uurs-criterium als algemeen gebruikelijke, voor een ieder passende voorziening, vindt geen grondslag in de Wmo 2015.

De rechterlijke uitspraken benadrukken het belang van een zorgvuldige en dienstbare opstelling van de gemeente richting haar inwoners die een beroep doen op ondersteuning bij hun zelfredzaamheid en participatie. Het is daarbij van groot belang dat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat cliënten de weg naar de rechter moeten inzetten om hun rechten af te dwingen. Juist het instrumentarium van de Wmo 2015 biedt u de instrumenten om in goed overleg tot een vergelijk te komen. De positieve effecten van cliëntondersteuning en mediation kunnen nog meer worden benut. Ik zie goede voorbeelden van gemeenten die met mediation de gang naar de rechter substantieel weten te voorkomen. Ik adviseer u zoveel als mogelijk gebruik te maken van deze succesvolle voorbeelden. De VNG kan u daarbij ondersteunen.

Preventie en tijdige signalering

Aspecten als preventie en signalering behoren tot de wettelijke opdracht voor gemeenten. De wetgever heeft hiermee beoogd dat gemeenten niet alleen beoordelen wat mensen na een melding nodig hebben aan ondersteuning voor hun zelfredzaamheid en participatie, maar het beleid ook richten op het voorkomen dat mensen een beroep moeten doen op de overheid en een eventueel beroep vroegtijdig signaleren zodat de inzet van zwaardere vormen van hulp en zorg kunnen worden voorkomen. *Het periodiek bezoeken van relatief kwetsbare inwoners kan een zeer belangrijke bijdrage leveren aan preventie en tijdige signalering.*

Beleidsinformatie

Om inzicht te krijgen in de effecten van het beleid voor het sociaal domein, hebben gemeenten behoefte aan beleidsinformatie. De gemeentelijke monitor sociaal domein, ontwikkeld door de VNG samen met gemeenten, is daarvoor een belangrijk instrument. De data die gemeenten voor deze monitor aanleveren bij het CBS, wordt verrijkt met gegevens over het gebruik van jeugdhulp, de Participatiewet, de Wet langdurige zorg, de Zorgverzekeringswet en publieke gezondheid. Hierdoor ontstaat een compleet en samenhangend beeld. Het Rijk hergebruikt deze informatie voor haar stelselverantwoordelijkheid. Een dubbele uitvraag van informatie wordt met de monitor voorkomen.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

Op 17 september zijn de eerste inzichten over het eerste kwartaal 2015 voor de Wmo gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de cijfers over het jeugdhulpgebruik per gemeente zijn inmiddels beschikbaar. De cijfers over de eerste helft van 2015 komen op 31 oktober 2015 beschikbaar.

Steeds meer gemeenten nemen deel aan de monitor sociaal domein, maar nog niet alle gemeenten. Ook kunnen gemeenten zich melden om een bijdrage te leveren aan de doorontwikkeling van de monitor. Het is immers van belang dat de monitor goede informatie oplevert, waardoor de ontwikkelingen in het sociaal domein gevolgd kunnen worden. *Ik roep u daarom op deel te nemen aan deze monitor.* Meer informatie over deze monitor treft u [hier](#) aan⁷.

Vernieuwing maatschappelijke ondersteuning: kansen voor bewonersaansturing
Op verzoek van de Tweede Kamer heb ik op basis van ideeën en prioriteiten uit de samenleving op [vijf thema's](#) kansen benoemd voor vernieuwing van zorg en ondersteuning dichtbij huis. Eén van de onderwerpen is het versterken van cliënt- en burgerregie. Burgerinitiatieven kunnen vaak rekenen op meer draagvlak en werken veelal kostenefficiënter dan het reguliere gecontracteerde aanbod voor zorg en ondersteuning. Inmiddels doen ten minste 40 gemeenten ervaring op met Right to Challenge-initiatieven door inwoners. *Graag breng ik deze inventarisatie van voorbeelden en informatie over kansen en knelpunten voor aansturing door bewoners onder uw aandacht.* De inventarisatie vindt u [hier](#). De volledige brief over de vernieuwingsagenda zorg en ondersteuning treft u [hier](#) aan.

Wereldconferentie vrouwenopvang

De derde Wereldconferentie Vrouwenopvang wordt dit jaar georganiseerd van 3 tot en met 6 november in Den Haag. Deze conferentie biedt een unieke gelegenheid om kennis te nemen van de ontwikkelingen wereldwijd in de aanpak van geweld in huiselijke kring. Centrale thema's zijn samenwerking en innovatie, twee thema's die ook voor de Nederlandse aanpak van belang zijn. *Ik ondersteun deze NGO-conferentie dan ook van harte en hoop op deelname vanuit uw gemeente.* Op de website <http://www.worldshelterconference.org/> treft u het programma en meer informatie aan.

Tot slot

In de afgelopen maanden is door iedereen veel werk verzet. De *Nieuwe Praktijk* van betere zorg, jeugdhulp en ondersteuning, dichtbij mensen, wordt op veel plekken in het land succesvol zichtbaar. Tegelijkertijd ben ik mij terdege bewust

⁷ De Wmo-gegevens over het eerste half jaar van 2015 kunnen worden aangeleverd bij het CBS tot en met 23 oktober.

dat dit slechts de eerste stappen zijn in een grote vernieuwingsoperatie. De komende periode blijf ik als vanzelfsprekend voor u onverminderd aanspreekbaar op de belemmeringen die u ervaart in de uitvoering van beide wetten en de bijdrage die ik vanuit mijn verantwoordelijk kan leveren om deze weg te nemen.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
834641-141146-DMO

Daarnaast ben ik altijd benieuwd naar lokale voorbeelden van de *Nieuwe Praktijk* en waar u trots op bent. Graag hoor ik uw ervaringen de komende periode tijdens bijeenkomsten en werkbezoeken in het land. U kunt ook altijd via wethouders@minvws.nl contact met mijn medewerkers en mijzelf opnemen.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. M.J. van Rijn